

Guidelines for Promoting Public Participation in the Development of Local Development Plans for the Phu Khae Subdistrict Administrative Organization, Chaloem Phra Kiat District, Saraburi Province

Chalida Sanwised

Assistant Professor., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University
Corresponding Author: chalida.s@lawasri.tru.ac.th

Received: December 23, 2024 Revised: January 10, 2025 Accepted: January 15, 2025

Abstract

This research study aimed to: 1. examine the level of public participation in local development planning; 2. analyze factors influencing public participation, and 3. propose guidelines to promote such participation. The sample group consisted of 379 individuals who were aged over 18, along with seven key informants selected through purposive sampling. The research instruments included a 46-item questionnaire with four sections and in-depth interviews. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis.

The results showed that: 1. the overall level of public participation was moderate. The aspect with the highest participation was receiving benefits, followed by monitoring and evaluation, while implementation and decision-making had lower levels of participation; 2. statistically significant factors influencing participation ($p < 0.001$) included knowledge and understanding, communication, and community attachment, whereas the lifestyle of the people showed a statistically significant causal relationship ($p < 0.05$), and 3. the proposed guidelines to enhance public participation included holding regular community meetings, disseminating information through diverse communication channels, developing projects that aim to improve quality of life, and ensuring transparent monitoring processes. This study highlights the importance of comprehensive public participation in the local development planning process, particularly in achieving sustainable outcomes that effectively meet the community's needs.

Keywords: Public Participation, Local Development Plans, Factors Influencing Public Participation, Local Development

แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

ชลิดา แสนวิเศษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: chalida.s@lawasri.tru.ac.th

ได้รับบทความ: 23 ธันวาคม 2567 ปรับปรุงแก้ไข: 10 มกราคม 2568 ตอรับตีพิมพ์: 15 มกราคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม และ 3. นำเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 379 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน ที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 4 ส่วน รวม 46 ข้อ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการถดถอยพหุผล

การวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ การติดตามและประเมินผล ส่วนการดำเนินงานและการตัดสินใจ มีระดับต่ำกว่า 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ การสื่อสาร และความผูกพันต่อชุมชน ในขณะที่ วิถีชีวิตของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลในระดับที่นัยสำคัญ ($p < 0.05$) และ 3. แนวทางพัฒนาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การจัดประชุมประชาคมอย่างสม่ำเสมอ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านช่องทางที่หลากหลาย การพัฒนาโครงการที่มุ่งเน้นการเพิ่มคุณภาพชีวิต และการจัดการติดตามผลอย่างโปร่งใส การศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ครอบคลุมทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบรรลุผลลัพธ์ที่ยั่งยืนซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, แผนพัฒนาท้องถิ่น, ปัจจัยส่งเสริม, การพัฒนาชุมชน

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่ในเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่การปกครองประกอบด้วย 1 ตำบล 11 หมู่บ้าน เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง มีการบริหารโดยมีสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 8 คน และมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นฝ่ายบริหารทางด้านนโยบาย มีรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วย และฝ่ายปฏิบัติงานประจำโดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด โดยมีพนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้างเป็นฝ่ายปฏิบัติและติดตามนโยบายที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพุ่มเคมอบหมาย ซึ่งภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นกองต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลพุแค, 2565)

องค์การบริหารส่วนตำบลพุแคได้ดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต องค์การได้สนับสนุนการสร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการศึกษา การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการป้องกันปัญหาอาชญากรรม สำหรับการจัดระเบียบชุมชนและการรักษาความสงบเรียบร้อย ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการจัดตั้งเจ้าหน้าที่ อปพร. ทำงานร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และตำรวจ เพื่อดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ นอกจากนี้ ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและยกระดับศักยภาพของคนในชุมชน ให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ผลักดันให้องค์กรภาคประชาชนมีบทบาทร่วมในการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมถึงการจัดงานประเพณีสำคัญในด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในชุมชน เพื่อส่งเสริมความสามัคคีและรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นไว้อย่างมั่นคง (องค์การบริหารส่วนตำบลพุแค, 2565)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแผนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พบว่า ระหว่างปีงบประมาณ 2561-2565 ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการมีส่วนร่วม เนื่องจากปัญหาหลายประการ ได้แก่ ภาระงานในชีวิตประจำวัน ความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วม และการเข้าถึงประชาชนของภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง ซึ่งเป็นผลทำให้แผนพัฒนาฯ ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนแต่ก็มีบ้างสำหรับคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่จะเป็นผู้สูงอายุ เพราะจะมีเวลาว่างอยู่กับบ้าน ฉะนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น และยังทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันภายในชุมชนเป็นพลังชุมชนในการทำกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับภาครัฐและผู้นำด้วยว่ามีการเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้หรือไม่ หากทุกคนไม่มีความร่วมมือกันและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ก็จะทำให้ชุมชนไม่พัฒนาและไม่เข้มแข็ง ไม่ยั่งยืนและอาจทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย (องค์การบริหารส่วนตำบลพุแค, 2565) ซึ่งในขณะเดียวกันก็ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายแห่งที่ไม่เพียงแต่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการได้ดีเท่านั้น แต่ยังเป็น

แกนนำในการพัฒนาชุมชนอีกด้วย ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งแม้ระบอบระบอบระบอบระบอบไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 จะเอื้ออำนวยต่อการเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมนั้นเป็นไปเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐ กำหนดให้ชาวบ้านกลุ่มผู้นำ ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยของชุมชนเป็นผู้กำหนดปัญหาและความต้องการของชุมชนประชาชนทั่วไปที่เป็นคนส่วนใหญ่ของชุมชน ซึ่งมีความเฉื่อยชา ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คงปล่อยให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงตัวแทนภาคประชาชนที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการเพียงไม่กี่คนดำเนินการ (สิทธิธรรมาธิ วรรณสรณ์, 2559)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยมุ่งหวังให้แผนพัฒนาท้องถิ่นมีความเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้แผนพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดทิศทางของแผน การร่วมตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การแบ่งปันผลประโยชน์ ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น กลุ่ม และองค์กรชุมชนได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาแนวทางที่สามารถกระตุ้นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มในชุมชนต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เสริมสร้างความเข้มแข็ง และสร้างความยั่งยืนในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

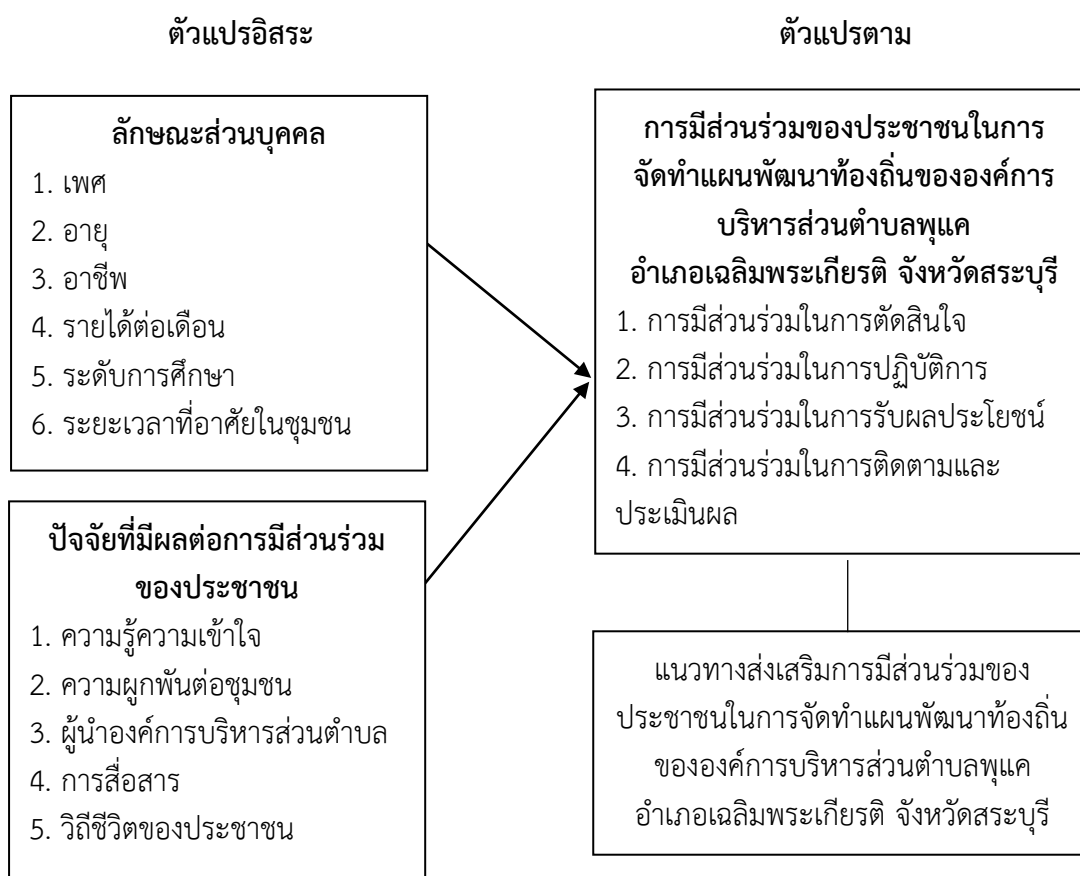
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดตัวแปรอิสระเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย 1. ความรู้ความเข้าใจ อ้างอิงจากแนวคิดของ Bloom (1971) 2. ความผูกพันต่อชุมชน ประยุกต์จากทฤษฎีของ Allen & Mayer (1990) 3. บทบาทผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประยุกต์จากแนวคิดเรื่อง ผู้นำชุมชนของ ครรชิต พุทธิโกษา (2554)

4. การสื่อสาร ประยุกต์จากทฤษฎีการสื่อสารของ Berlo (1960) 5. วิถีชีวิตของประชาชน อ้างอิงจากแนวคิดของ เวธกา เสวครบุรี (2554) และทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) มากำหนดเป็นตัวแปรตาม ดังที่แสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี จำนวนทั้งสิ้น 6,976 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลพุแค, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง 379 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และกำหนดวิธีเลือกสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพุแค จำนวน 1 คน สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ปลัดองค์การบริหาร

ส่วนตำบลพุแค และพนักงานส่วนตำบลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

2. เครื่องมือในการทำวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Content Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ได้ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.70-1.00 และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย โดยกลุ่มบุคคลที่ทดลองใช้แบบสอบถามครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุแค ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในภาพรวม ทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.886 ซึ่งแบบสอบถามในตอนที่ 2 นี้ มีลักษณะเป็นข้อคำถาม ปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนน 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าคะแนน 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก

ค่าคะแนน 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง

ค่าคะแนน 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย

ค่าคะแนน 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Content Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ได้ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.70-1.00 และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยโดยกลุ่มบุคคลที่ทดลองใช้แบบสอบถามครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุแคที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในภาพรวม ทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.916 ซึ่งแบบสอบถามในตอนที่ 3 นี้ มีลักษณะเป็นข้อคำถาม ปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนน 5 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าคะแนน 4 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ค่าคะแนน 3 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าคะแนน 2 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ค่าคะแนน 1 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด แอ่เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้างมีจำนวน 4 ข้อผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Content Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน พร้อมทั้งปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เนื้อหาดังนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด แอ่เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย

2.2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.2.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

2.2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 ชุด และผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ สำหรับการจัดการข้อมูลได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลเพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจง ความถี่ (Frequency)

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

4.21-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.61-3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.81-2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์การแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

4.21-5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2.61-3.40 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

1.81-2.60 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.80 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 4 เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยการหาค่าความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

4.5 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อมูลที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล ด้วยการแยกประเภทและการลดทอนข้อมูลเพื่อจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อนำมาตีความและสร้างข้อสรุป

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้มุ่งเน้นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยใช้สถิติไคสแควร์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพรรณนา ระหว่างตัวแปร โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05 สำหรับการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร นอกจากนี้ ยังได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุ-ผลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผน โดยตัวแปรอิสระ เช่น ความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารความผูกพันต่อชุมชน และวิถีชีวิตของประชาชน ถูกนำมาทดสอบผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในระดับที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์นี้ยังได้ใช้การตรวจสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนด้วยค่าสถิติของ Durbin – Watson (1951) ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปร โดยค่าที่เหมาะสมอยู่ในช่วง $1.5 \leq (DW) \leq 2.5$ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าค่าดังกล่าวอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ ซึ่งยืนยันได้ว่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรไม่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ปรากฏผลดังนี้ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.70) มีอายุ 51–60 ปี (ร้อยละ 30.40) มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 33.10) จบการศึกษาระดับชั้นมัธยม/ปวช. (ร้อยละ 48.90) และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 52.70)

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) ซึ่งสะท้อนถึงบทบาท

ที่ยังไม่เต็มที่ของประชาชนในกระบวนการดังกล่าว ด้านที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.62$) ซึ่งแสดงถึงบทบาทสำคัญของผู้นำในการสร้างแรงจูงใจและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างชุมชนกับองค์กร และด้านวิถีชีวิตของประชาชน ($\bar{X} = 3.53$) ที่สะท้อนถึงความพร้อมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน อย่างไรก็ตาม ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.35$) และด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน ($\bar{X} = 3.07$) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบ่งชี้ถึงข้อจำกัดในการสื่อสารข้อมูลและการขาดความรู้เกี่ยวกับบทบาทและสิทธิของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผน การเสริมสร้างบทบาทของผู้นำชุมชน การปรับปรุงช่องทางการสื่อสาร และการเพิ่มการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนจึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถยกระดับการมีส่วนร่วมและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมที่ยังไม่เพียงพอในหลายมิติ ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมาก คือ การรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.55$) เช่น การได้รับการสนับสนุนในรูปแบบโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือการจัดสรรทรัพยากรที่เท่าเทียม ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลางได้แก่ การติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 2.74$) ซึ่งบ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วมบางส่วนในการแสดงความคิดเห็นหรือการตรวจสอบความโปร่งใสของโครงการ ส่วนด้านที่มีส่วนร่วมน้อย คือ การดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.53$) และ การตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.41$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังมีบทบาทจำกัดในการเข้าร่วมกระบวนการตั้งแต่การกำหนดแนวทางจนถึงการปฏิบัติจริง ปัจจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเพิ่มช่องทางและโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและดำเนินงานอย่างเท่าเทียม เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทุกมิติและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พบว่า

3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นส่วนสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยการจัดประชุมประชาคมในแต่ละหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอถือเป็นวิธีการที่ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและแสดงความต้องการของชุมชนอย่างเปิดเผยและเท่าเทียมกัน การประชุมควรเน้นการชี้แจงลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข พร้อมทั้งเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและลงคะแนนเกี่ยวกับลำดับความสำคัญดังกล่าว การกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่นควรเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างประชาชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงและสร้างความไว้วางใจในกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน

3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานควรมุ่งเน้นการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยใช้ช่องทางที่หลากหลาย เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย วิทยุชุมชน โซเชียลมีเดีย หรือการจัดทำหนังสือและเอกสารเชิญชวน ทั้งนี้ การลงพื้นที่โดยผู้บริหาร สมาชิกสภา และผู้นำชุมชนเพื่อสอบถามความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนโดยตรงถือเป็นวิธีที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ การจัดประชาคมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องควรเลือกวันและเวลาที่เหมาะสม เช่น วันหยุดราชการ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมได้สะดวก พร้อมทั้ง

จัดเตรียมข้อมูลที่เข้าใจง่ายและให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง

3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ควรมุ่งเน้นการสร้างโครงการที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน เช่น การฝึกอบรมอาชีพในด้านการเกษตร การตลาด และการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยกระบวนการจัดทำโครงการเหล่านี้ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมไปจนถึงการดำเนินการ เพื่อให้โครงการตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการควรผ่านการพิจารณาและเห็นชอบจากคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อสร้างความโปร่งใสและเป็นธรรม นอกจากนี้ การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการต่าง ๆ ควรพิจารณาความจำเป็นและความเร่งด่วนของแต่ละชุมชนอย่างโปร่งใส โดยให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจถึงกระบวนการใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างเท่าเทียม เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

3.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรพัฒนาท้องถิ่นมีความโปร่งใสและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยควรจัดการประชุมร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน รวมถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนประชาชน เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและผลการดำเนินโครงการที่ผ่านมา พร้อมทั้งปรับปรุงแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การเผยแพร่ข้อมูลผลการติดตามและประเมินผลควรทำผ่านช่องทางที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย เช่น เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), บอร์ดประชาสัมพันธ์, หรือการประชุมประจำเดือน เพื่อสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจในกระบวนการ นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมในระดับหมู่บ้านเพื่อติดตามสถานการณ์ รับฟังข้อร้องเรียน และรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในทุกกระดับของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

ตาราง 1 ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนครชัยศรี จังหวัดสระบุรี

ลักษณะส่วนบุคคล	แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนครชัยศรี จังหวัดสระบุรี				
	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	ภาพรวม
เพศ	0.000***	0.000***	0.000***	0.031*	0.000***
อายุ	0.002**	0.000***	0.000***	0.049*	
อาชีพ	0.003**	0.000***	0.000***	-	0.041*
รายได้ต่อเดือน	-	0.000***	0.000***	-	-
ระดับการศึกษา	-	0.000***	0.000***	-	-

ตาราง 1 ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี				
	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	ภาพรวม
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	-	0.000***	0.000***	-	0.001***

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค โดยพบว่า เพศ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งหมายความว่า ความแตกต่างทางเพศและการมีประสบการณ์หรือความผูกพันกับชุมชนจากการอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลานาน มีผลอย่างชัดเจนต่อการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ อาชีพ ยังมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ประเภทของอาชีพ เช่น อาชีพที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหรืออาชีพที่เอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรม อาจมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วม โดยผู้ที่ประกอบอาชีพที่มีเวลาหรือทรัพยากรเพียงพอ อาจมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลา

ตาราง 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี				
	B	S.E.	Beta	T	Sig.
(ค่าคงที่)	0.487	0.146	-	3.343***	0.001
ความรู้ความเข้าใจ	0.251	0.039	0.286	6.450***	0.000
การสื่อสาร	0.182	0.035	0.258	5.223***	0.000
ผู้นำชุมชน	-0.065	0.035	-0.075	-1.825	0.069
ความผูกพันต่อชุมชน	0.281	0.036	0.268	6.480***	0.000
วิถีชีวิตของประชาชน	0.331	0.040	0.386	8.348***	0.000

หมายเหตุ * $p \leq 0.05$ $R = 0.718$
 ** $p \leq 0.01$ $R^2 = 0.516$
 *** $p \leq 0.001$ R^2 ปรับ = 0.510
 $F = 97.717$
 ระดับนัยสำคัญ = 0.000
 Durbin-Watson = 1.501

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด โดยพบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับสูงที่ 0.718 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา เช่น ความรู้ความเข้าใจ การสื่อสาร ความผูกพันต่อชุมชน และวิถีชีวิตของประชาชน มีความสัมพันธ์ที่ดีและมีผลอย่างสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อพิจารณาถึงค่าการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) พบว่า ค่าความผันแปรของตัวแปรตาม สามารถอธิบายได้โดยตัวแปรอิสระในช่วงร้อยละ 51.00-51.60 ซึ่งบ่งชี้ว่าปัจจัยเหล่านี้สามารถอธิบายพฤติกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนได้เกินครึ่งหนึ่ง ถือเป็นระดับที่น่าเชื่อถือในการพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่นในส่วนของการทดสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อน (Error Independence) ด้วยค่า (DW) พบว่า ค่าอยู่ที่ 1.501 ซึ่งอยู่ในช่วงที่เหมาะสม ($1.5 \leq (DW) \leq 2.5$) หมายความว่า ความคลาดเคลื่อนในตัวแปรไม่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และสามารถสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือ ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และค่าสัมประสิทธิ์ Beta เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านวิถีชีวิตของประชาชน (β วิถีชีวิต = 0.386, Sig. = 0.000) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการมีส่วนร่วม แสดงว่า ประชาชนที่มีรูปแบบการใช้ชีวิตที่เข้ากับกระบวนการพัฒนา มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นมากขึ้น ด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน (β ความรู้ = 0.286, Sig. = 0.000) ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในกระบวนการพัฒนา มักมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพด้านความผูกพันต่อชุมชน ด้านความผูกพันต่อชุมชน (β ความผูกพัน = 0.268, Sig. = 0.000) ความรู้สึกผูกพันและความภาคภูมิใจในชุมชนมีส่วนสำคัญที่กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการสื่อสาร (β การสื่อสาร = 0.258, Sig. = 0.000) การสื่อสารที่ชัดเจนและทั่วถึงช่วยสร้างความเข้าใจในกระบวนการและความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่นและตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านผู้นำชุมชน (β ผู้นำชุมชน = -0.075, Sig. = 0.069) แสดงว่า บทบาทของผู้นำชุมชนไม่ได้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญในบริบทนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดในบทบาทหรือการขาดความไว้วางใจจากประชาชน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวิถีชีวิตของประชาชน ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความผูกพันต่อชุมชน และด้านการสื่อสาร

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_4x_4 + b_5x_5$$

$$= 0.487 + 0.251 (\text{ความรู้ความเข้าใจ}) + 0.182 (\text{การสื่อสาร}) + 0.281 (\text{ความผูกพันต่อชุมชน}) + 0.331 (\text{วิถีชีวิตของประชาชน})$$

Ý หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีความเหมาะสมกับค่า R^2 (Coefficient of Determination) ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเท่ากับ $= 0.516$

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุแคเข้ามามีบทบาทในการแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ร่วมเสนอปัญหา และความต้องการของประชาชน ในลักษณะร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนา ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนยังไม่มากเท่าที่ควร สอดคล้องกับทฤษฎีของ Cohen & Uphoff (1980) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิมา เทพวงศ์ (2562) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ คือ ด้านร่วมรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการร่วมคิด และด้านร่วมวางแผน ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล และด้านร่วมปฏิบัติ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ การสื่อสาร และวิถีชีวิตของประชาชน โดยพบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมล้วนมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดังกล่าว ทั้งนี้ การส่งเสริมปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสำเร็จและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนิ คำคง (2559) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ การสื่อสาร วิถีชีวิตของประชาชน และบทบาทของผู้นำชุมชน ซึ่งทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 เช่นกัน ผลการศึกษานี้ย้ำถึงความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้ในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น และชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรเน้นการจัดประชุม ประชาคม เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา

ที่เกิดขึ้นในชุมชน และให้มีการประสานงานและให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการจัดทำแผนท้องถิ่น โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านทุกช่องทางอย่างทั่วถึง รวมถึงจัดทำหนังสือ เชิญชวนหรือประชาสัมพันธ์เสียงตามสายและสื่อออนไลน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจและปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการประชาคมและเข้ามามีส่วนร่วมในการสละทรัพยากรเพื่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลและการบรรลุโครงการเกี่ยวกับการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรมีการจัดประชุมร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งสอบถามความพึงพอใจของประชาชนจากแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดจากแผนพัฒนาท้องถิ่น และจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หรือประกาศรายงานการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี และผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ผ่านทางเว็บไซต์หรือติดประกาศหน้าสำนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boakye-Agyei (2009) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการพัฒนาท้องถิ่นในประเทศกานา ผลการศึกษาพบว่า เป็นเวลากว่า 20 ปีมาแล้วที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาท้องถิ่นมีความกังวลในการเจริญเติบโต โดยขาดความรู้ ความเข้าใจในโครงการพัฒนาท้องถิ่นสู่ชุมชน ซึ่งความรู้สึกเบื้องต้นของการมีส่วนร่วม คือ ข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วม ต้องการความสร้างสรรค์จากสังคม ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมากกว่าการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังนั้น การพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยนี้นำเสนอกรอบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนใน 4 ด้านหลัก ได้แก่

1. การตัดสินใจ ซึ่งประชาชนควรมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างชัดเจน
2. การดำเนินการ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นบรรลุเป้าหมาย
3. การรับผลประโยชน์ที่เน้นการจัดสรรทรัพยากรและโครงการพัฒนาที่เป็นธรรมและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และ
4. การติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดการตรวจสอบและปรับปรุงแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในกระบวนการพัฒนา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งในระดับบุคคลและชุมชน ความผูกพันต่อชุมชนที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ และวิถีชีวิตของประชาชนที่เอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ การวิจัยยังเน้นความสำคัญของการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น สื่อออนไลน์ เสียงตามสาย การประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชน และการจัดทำเอกสารหรือสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำกลุ่มอาชีพ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย อีกทั้งยังเสนอแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ได้แก่ การจัดประชุมประชาคมอย่างสม่ำเสมอ การชี้แจงข้อมูลการใช้งบประมาณและการดำเนินโครงการอย่างโปร่งใส การสร้างกลไกตรวจสอบที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และการใช้ข้อมูลผลการติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมทุกมิติ ไม่เพียงแต่ช่วยตอบสนองความต้องการของชุมชน แต่ยังส่งเสริมความเชื่อมั่น ความโปร่งใส และความยั่งยืนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและมีความพร้อมสำหรับการพัฒนาในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจของประชาชนควรมีการจัดอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับบทบาทของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นเรื่องความสำคัญของการมีส่วนร่วม กระบวนการตัดสินใจ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วม เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและมีส่วนช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง

2. การปรับปรุงช่องทางการสื่อสารให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงง่ายและเหมาะสมกับวิถีชีวิตของประชาชน เช่น การใช้สื่อออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในชุมชน การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย หรือการแจกจดหมายข่าวให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนโดยตรง

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการควรเน้นการสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนา ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ การติดตาม และการประเมินผล โดยการจัดกิจกรรมประชาคม การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น และการรายงานความคืบหน้าของโครงการผ่านช่องทางที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วมและรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษากลุ่มประชากรที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับต่ำ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค เช่น ปัญหาด้านการสื่อสาร ความรู้ความเข้าใจ หรือข้อจำกัดด้านเวลา และทรัพยากร เพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว

2. ควรมีการศึกษาเชิงประเมินผลกระทบของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อความสำเร็จของการจัดทำและดำเนินแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น การวิเคราะห์ว่าการมีส่วนร่วมส่งผลต่อคุณภาพของแผน ความยั่งยืนของโครงการ หรือการยอมรับของประชาชนอย่างไร เพื่อสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ครรรชิต พุทธิโกษา. (2554). *คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์*.
[http://www.kruinter.com/file/29720141006205700-\[kruinter.com\].pdf](http://www.kruinter.com/file/29720141006205700-[kruinter.com].pdf)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- สนิ คำคง. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด. ไม่ได้ตีพิมพ์].
- สุธิดา เทพวงศ์. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ไม่ได้ตีพิมพ์].
https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/59920503.pdf
- สิทธิ์ธัญญ์ วารุณสหรัชน. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์. ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. TU Digital Collections. 10.14457/TU.the.2016.1424
- องค์การบริหารส่วนตำบลพุด. (2565). *การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี*. <https://phukae.go.th/main/>
- เวธกา เสวครบุรี. (2554). *โครงการวิจัยแนวทางการฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยง บ้านไร่ป่า ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี*. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี.
- Allen, N. J. & Meyer, J. P. (1990). The Measurement and Antecedents of Affective, Continuance and Normative Commitment to The Organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1–18.
<https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.1990.tb00506.x>
- Berlo, D. K. (1960). *The Process of Communication*. Holt, Rinehart and Winston.
- Bloom, B. S., Hastings, J. T. & Madaus, G. F. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. McGraw-Hill.
- Boakye-Agyei, K. (2009). *Fostering Civic Engagement: Stakeholder Participation in Rural Projects in Ghana*. [Unpublished doctoral dissertation]. George Mason University.
- Cohen, J. & Uphoff, N. (1980). Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity. *World Development*, 8(3), 213–235.
[https://doi.org/10.1016/0305-750X\(80\)90011-X](https://doi.org/10.1016/0305-750X(80)90011-X)
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). Harper Collins.

- Durbin, J. & Watson, G. S. (1951). Testing for Serial Correlation in Least Squares Regression: II. *Biometrika*, 38(1/2), 159-177. <https://doi.org/10.2307/2332325>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

